

RECENZJA PRACY DOKTORSKIEJ
ORAZ DOROBKU DOKTORANTA
mgra Grzegorza Pańtaka

Zlecniodawca recenzji:

Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina w Warszawie – pismo z dnia 7 czerwca 2021 roku, zlecenie podjęte na podstawie art. 11 oraz ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (tj. Dz. U. Z 2017 roku poz. 1789), Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 19 stycznia 2018 roku (Dz. U. Z 2018 roku poz. 261) w sprawie szczegółowego trybu przeprowadzania czynności w przewodach doktorskich, postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora oraz art 179 ust1 i 3 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. Przepisy wprowadzające ustawę- Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 30 sierpnia 2018 r. poz. 1669).

Dotyczy:

Zlecenia Rady Wydziału Dyrygentury Chóralnej, Edukacji Muzycznej, Muzyki Kościelnej, Rytmiki i Tańca Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie zrecenzowania pracy doktorskiej „*Rozwój umiejętności twórczych choreografa w kontekście realizacji choreograficznej zatytułowanej Sen Jakuba*”

Stosowną dokumentację Kandydata mgra Grzegorza Pańtaka otrzymałam 16. 08. 2021 roku
Dokumentacja została przyjęta i zarejestrowana 17. 09. 2013 roku przez specjalistę ds. awansów akademickich.

Zawiera:

- pismo o decyzji zlecenia recenzji Rady Wydziału Dyrygentury Chóralnej, Muzyki Kościelnej, Rytmiki i Tańca UMFC w Warszawie
- wyciąg z protokołu z dnia 04.07. 2020 z głosowania Rady Dyscypliny Artystycznej Uniwersytetu Fryderyka Chopina dotyczącego zmiany tematu rozprawy doktorskiej mgra Grzegorza Pańtaka.
- pracę doktorską zatytułowaną „*Rozwój umiejętności twórczych choreografa w kontekście realizacji choreograficznej zatytułowanej Sen Jakuba*” wraz z płytą DVD z zapisem spektaklu „Sen Jakuba”
- pismo Doktoranta do Dziekana Wydziału Dyrygentury Chóralnej, Edukacji Muzycznej, Muzyki Kościelnej, Rytmiki i Tańca, UMFC w Warszawie, prof. dr hab. S. Adama Wróblewskiego o wszczęcie przewodu doktorskiego (z 2013 roku) wraz z całą dokumentacją:

Część I

- kwestionariusz osobowy z trwałym zdjęciem
- życiorys
- uwierzytelniony odpis dyplomu ukończenia studiów wyższych oraz pozostałe kwalifikacje zawodowe
- uwierzytelniona kserokopia pierwszej i drugiej strony dowodu osobistego
- propozycję tematu i koncepcję pracy doktorskiej
- wykaz posiadanych nagród
- opinie, zaświadczenia, podziękowania

Część II

- wykaz i dokumentacja dorobku artystycznego, pedagogicznego i organizacyjnego

Dane o Kandydacie (na podstawie otrzymanej dokumentacji dorobku).

Mgr Grzegorz Pańtak urodził się [redacted] Ukończył Akademię Wychowania Fizycznego w Katowicach na Wydziale i Kierunku Wychowanie Fizyczne (1994-1998). Swoje wykształcenie zawodowe zdobył jako Ekstern Szkoły Baletowej im. L. Różyckiego w Bytomiu (2000 r.) a tytuł pedagoga tańca uzyskał kończąc Instruktorski Kurs Kwalifikacyjny z dziedziny tańca wydany przez Ministerstwo Kultury i Sztuki/Centrum Animacji Kultury (1999r.). Na stałe od wielu lat związany jest z Kieleckim Teatrem Tańca (KTT), gdzie zdobywał swoje doświadczenia zawodowe jako tancerz solista, pedagog, choreograf, kierownik baletu, korepetytor tańca klasycznego, zastępca dyrektora KTT a także pracownik impresaryjno-techniczny. Pracował jako pedagog tańca w Wojewódzkim Domu Kultury w Kielcach, prowadził warsztaty z tańca jazzowego i modern jazzowego oraz form popjazzowych na warsztatach międzynarodowych i ogólnopolskich. W swoim dorobku wykazuje się pracą jako choreograf w zespołach dziecięcych, młodzieżowych i zespołach zawodowych. Był sędzią na tanecznych konkursach ogólnopolskich w randze mistrzostw Polski oraz wykładowcą na Instruktorskich Kursach Kwalifikacyjnych z dziedziny tańca w Kielcach, Krakowie, Gdańsku, Bydgoszczy, Białymstoku. Dodatkowo poszerzał swoje umiejętności na Międzynarodowych Warsztatach Tańca Jazzowego w Kielcach, na VIII Warsztatach Tańca Współczesnego w Poznaniu oraz warsztatach tanecznych w Paryżu (Studio Harmonic, Bentre International Danse Jazz) u cenionych nauczycieli, jak: Thierry Verger, Vincent Ansart, Alian Astie, Dominik Lesdema i innych. Za swoją działalność artystyczną otrzymał nagrody: nagroda Miasta Kielce, 3-cia nagroda na Konkursie Choreograficznym w Duncan Centre w Pradze, nagroda Marszałka Województwa Świętokrzyskiego „W Labiryntach Sztuki”, nagroda pierwszego stopnia Miasta Kielce za osiągnięcia w dziedzinie twórczości artystycznej. Był półfinalistą Międzynarodowego Konkursu Baletu i Tańca Współczesnego w Nagoji. Zrealizował współczesne choreografie dla finalistów, Sławomira Woźniaka, Arkadiusza Głębockiego na XIV Ogólnopolski Konkurs Tańca im. Wojciecha Wiesiołowskiego.

Ocena dorobku artystycznego i dydaktycznego Kandydata

Mgr Grzegorz Pańtak w swoim wykazanym dorobku artystycznym jako tancerz wziął udział w 39 spektaklach KTT (w latach 1995- 2013) oraz w spektaklach Opery Wrocławskiej („Raj utracony” chor. J. Niesobka, reż. W. Zawodziński), wystąpił w „Królu Rogerze” w chor. T. Wygody, reż. M. Trelński w Teatrze Maryjskim w Petersburgu, który był zaprezentowany na Międzynarodowym Festiwalu Teatralnym w Edynburgu. Większość spektakli zatańczył w choreografiach Elżbiety Szlufik-Pańtak oraz własnych. Pracował z choreografami: W. Jurewicz, B. Vollack, Stacy Boeddeker, Ricky Palomino, R. Kalinowski, Stephen Delattre i Angelin Preljocaj. Od 1999 roku realizował się jako choreograf. Dla KTT zrealizował 16 pozycji. Wiele z nich współtworzył z choreografką Elżbietą Szlufik-Pańtak (np. „Kalijuga-techno balet”, „Dziadek do orzechów”, „Zdarzyło się w Jeruzalem”, „Siedem Bram Jerozolimy” i inne). Doktorant zajmował się nie tylko realizacją choreografii, ale także opracowywał scenografię („Błękitna Rapsodia”, „Wariacje b-moll”), scenariusze („Pasja”, „Świętokrzyskie Sny”), światła („Tajemnice Wirtualnego świata”, „Niemen”, „Bolero”). Zatem, swoje doświadczenia zdobywał na wielu obszarach w realizacjach spektakli. Był autorem choreografii dla realizacji telewizyjnych i estradowych („Miss Polonia 2000 Finał”, „Femme Fatale”, „Sąsiedzi”- serial, „Videoklip Wszyscy na scenę”, „You Can Dance”- 2007 i 2008 oraz innych). W swoim dorobku pedagogicznym Kandydat wykazuje prowadzenie zajęć z zakresu tańca jazzowego i klasycznego dla KTT, na Instruktorskich Kursach Kwalifikacyjnych (już wyżej wspomnianych). Był wykładowcą z dziedziny tańca jazzowego na studiach podyplomowych na

Uniwersytecie Rzeszowskim, pedagogice baletu na Uniwersytecie Muzycznym Fryderyka Chopina w Warszawie. Był pedagogiem na ogólnopolskich warsztatach zorganizowanych przez KTT, Polski Teatr Tańca- Balet Poznański, Szkołę tańca Riviera oraz Egurrola Dance Studio w Warszawie i Master Ballet Academy e Phoenix w Arizonie. Współpracował z Wyższą Szkołą Umiejętności w Kielcach w zakresie rozwoju kierunku taniec.

Kandydat swój dorobek wzbogacił o działalność impresaryjną i organizacyjną współtworząc KTT, inicjując i organizując Festiwal Tańca Kielce, Międzynarodowe Warsztaty Tańca Jazzowego w Kielcach. 16 spektakli zostało zarejestrowanych na płytach DVD.

Po zapoznaniu się z dokumentacją wykazanego dorobku zauważam braki, w udokumentowaniu niektórych osiągnięć Kandydata, np. „Quo Vadis” chor. E. Szlufik-Pańtak, „Po stronie snów” chor. P. Galiński, „Złoty kluczyczek czyli przygody Pinokia” chor. B. Vollack, „Święto wiosny” chor. Angelin Preljocaj”. Dokumentacja nie jest przygotowana w układzie chronologicznym jak w wykazie (co utrudnia poruszanie się po dokumentacji). Szkoda też, że Doktorant nie podzielił dokumentacji osobno na: recenzje, afisze, programy, bądź chronologicznie według lat, bądź według tytułów spektakli. Te mankamenty formalne utrudniają pracę recenzenta.

Ocena pracy doktorskiej Kandydata

Rozprawa doktorska mgra Grzegorza Pańtaka zatytułowana „Rozwój umiejętności twórczych choreografa w kontekście realizacji choreograficznej zatytułowanej *Sen Jakuba*” liczy 123 strony. Zawiera wstęp, 4 rozdziały z podrozdziałami, podsumowanie, bibliografię, spis fotografii, streszczenie w języku polskim i angielskim.

Tematem niniejszej dysertacji jest perspektywa zdobywania umiejętności twórczych, doskonalenia narzędzi choreograficznych jako procesu wieloaspektowego, finalnie wykreowanego dzieła, jakim stał się spektakl „Sen Jakuba”. We wstępie Doktorant dzieli się swoją fascynacją twórczością Krzysztofa Pendereckiego, z którą miał okazję zetknąć się kilkakrotnie na swojej artystycznej drodze, co stało się dla Niego inspiracją i przyczynkiem wykreowania spektaklu. Opisuje swoje doświadczenia z pracy artystycznej jako tancerz biorący udział w spektaklu „Raj Utracony” w Operze Wrocławskiej w reż. W. Zawodzińskiego i chor. J. Niesobskiej oraz jako choreograf i tancerz w znanej realizacji (również telewizyjnej) „Siedem Bram Jerozolimy” w Teatrze Wielkim-Operze Narodowej w Warszawie w reż. J. Minkowicza. Wzbogacony o te artystyczne wydarzenia próbuje zgłębić interpretację muzyki K. Pendereckiego w warstwie scenicznej.

W rozdziale pierwszym nakreśla obszar z jakiego można pozyskiwać narzędzia do choreograficznej pracy twórczej, przytaczając rozważania o tańcu jako przedmiocie dociekań przez nauki humanistyczne: antropologię, filozofię, socjologię, teatrologię, choreologię, estetykę oraz kontekstów: historycznego, semiologicznego, fenomenologicznego, genderowego, interkulturowego, psychoanalitycznego i biopolitycznego. Jako choreograf sięga do tychże aspektów. Czerpiąc ze swojej przebytej drogi edukacyjnej i życiowej, wypracował swoje indywidualne narzędzia, a głównym z nich stał się wyrobiony stosunek do formy ruchowej. Bazując na własnych kompetencjach z zakresu technik tanecznych konstruuje materiał ruchowy, a co najważniejsze dostosowuje formę ruchu adekwatnie do podejmowanego tematu. Wyraźnie zaznacza, iż osobista perspektywa twórcza i zasób umiejętności podlegają ciągłym zmianom poprzez wpływ rozmaitych przekazów artystycznych, które są dostępne dzięki współczesnym środkom komunikacji (np. internet, telewizja). Ten proces ciągle przeobraża artystę. Bardzo szlachetnym zdaje się być szacunek Doktoranta do tradycji tanecznej sięgającej pradawnych czasów, a świadomość spuścizny, z której czerpie przetwarzając na współczesny język ruchu tylko może wzbogacić kreatywność choreografa. Kandydat podkreśla jak indywidualnym i złożonym jest proces pracy kreacji dzieła scenicznego. Zaznacza, iż choreograf to artysta wyróżniający się szczególnymi predyspozycjami psychicznymi i fizycznymi, uzdolnieniami oraz umiejętnościami, podając przykłady Doris Humphrey, Johna Cranko, Maurice'a Bejarta czy Ewy Wycichowskiej. Istotnym, w moim odczuciu jest droga poszukiwań zdefiniowania działań twórczych choreografa

przez Doktoranta, który konkluduje, iż nie jest w stanie zdefiniować tej dziedziny, a jedynie przyjrzeć się swojemu procesowi twórczemu jako choreografowi. I słusznie.

Rozdział drugi poświęcony jest wybranym dziełom muzycznym K. Pendereckiego: „Raj utracony”, „Siedem Bram Jerozolimy” i „Przebudzenie Jakuba” w kontekście biblijnym i scenicznym. Przybliży w nim wątki religijno-biblijne w/w dziełach. Motywy z Pisma Świętego pojawiły się już na samym początku w kręgu zainteresowań Pendereckiego. Mgr G. Pańtak zaznacza, iż sam Maestro nie miał sprzeciwu do interpretacji scenicznych, w tym także choreograficznych swojej muzyki koncertowej. Tak więc, dla Doktoranta największą inspiracją dla kreacji scenicznej pt. „Sen Jakuba” był utwór muzyczny „Przebudzenie Jakuba” Pendereckiego.

W rozdziale trzecim opisuje swoje doświadczenia i refleksje jakie towarzyszyły przy realizacjach „Raju utraconego” (w którym kreował partię taneczną Adama), „Siedem Bram Jerozolimy”- spektaklu, w którym przyjął podwójną rolę- choreografa i tancerza (partia solowa roli *człowieka symbolicznego*), co stanowiło niemałe wyzwanie dla Autora. Należy dodać, że „Siedem Bram Jerozolimy” to dzieło, które było zrealizowane w formie scenicznej oraz jako film muzyczno-taneczny. A realizacja choreografii do filmu wymagała specyficznego podejścia do całej jego koncepcji. Swoją rolę w tych dwóch wydarzeniach artystycznych opisuje jako wpływ na dojrzewanie sceniczne, doświadczanie zarówno jako wykonawcy jak i choreografa- Doktoranta, a przede wszystkim obcowanie z dziełami muzycznymi Pendereckiego. I to właśnie doświadczenie było bezpośrednią przyczyną motywacji do podjęcia się realizacji autorskiego spektaklu „Sen Jakuba”. Kandydat podkreśla, że to pozwoliło mu na wypracowanie własnego sposobu interpretacji muzyki Maestra. Po przedstawieniu tej fazy rozwoju artystycznego Mgr G. Pańtak przechodzi do opisu swojego osiągnięcia- autorskiego spektaklu „Sen Jakuba”.

Rozdział czwarty przybliży czytelnikowi specyfikę koncepcji choreograficznej i jej przebieg w spektaklu, założenia dramaturgiczne, techniki i style tańca zastosowane w realizacji. Kandydat opisuje pracę studyjną z tancerzami oraz zastosowanie efektów sonorystycznych jako tła do pierwszej części dzieła choreograficznego. Są to opisy merytoryczne, osobiste i refleksyjne. Mgr G. Pańtak wykazuje cały swój proces twórczy, od literackich i muzycznych założeń dramaturgicznych, przez dobieranie odpowiedniej formy ruchowej po samą konkretyzację pracy z tancerzami. Przygotowanie koncepcyjne, przebieg choreograficzny utworu, dobór obsady są odpowiednio uargumentowane. Mam pewną wątpliwość dotyczącą umieszczenia w pracy wykazu dorobku artystycznego Krzysztofa Pendereckiego, co wygenerowało lekkie zaburzenie w proporcjach dysertacji (aż 10 stron), a także nic nie wniosło do treści zawartych w tytule. Wykaz ten powinien znaleźć się w aneksie na końcu pracy.

Rozprawa doktorska Kandydata oddaje obraz zdobywania narzędzi choreograficznych, ukazuje krok po kroku rozwój umiejętności twórczych oraz ich zastosowania w finalnym osiągnięciu, którym stał się autorski spektakl „Sen Jakuba”, a stworzenie warstwy dźwiękowej do przygotowanego materiału ruchowego stało się dla choreografa nowym doświadczeniem. Proces pracy twórczej nad spektaklem, stał się dla autora przykładem, że należy ciągle poszerzać swoje umiejętności, swój sposób własnej pracy, a każda twórczość choreograficzna powinna być poszerzana o kolejne doświadczenia.

Doktorant nie ustrzegł się błędów literowych, zaś w bibliografii podał najpierw imię, a potem nazwisko, gdzie powinno umieszczać się w kolejności nazwisko, potem imię. Praca opatrzona jest odpowiednio dobraną do zagadnienia bibliografią.

Dysertacja mgra Grzegorza Pańtaka jest przejrzysta, napisana poprawnym, klarownym językiem, odpowiada treści zawartej w tytule, przewód myślowy został odpowiednio przeprowadzony. Atutem pracy jest obraz nakreślenia przykładowego procesu zdobywania i doskonalenia narzędzi choreograficznych przez pryzmat osobisty.

Ocena dzieła choreograficznego „Sen Jakuba”

Premiera spektaklu „Sen Jakuba” swoją premierę miała na Dużej Scenie Kieleckiego Teatru Tańca 28 marca 2014 roku. Autorem choreografii, wstępu dźwiękowego, efektów sonorystycznych oraz reżyserii światła był mgr Grzegorz Pańtak, sam też kreował rolę *alter ego* postaci *Jakuba*. Wykorzystanym utworem było „Przebudzenie Jakuba” Krzysztofa Pendereckiego. Rolę *Jakuba* kreował Dawid Kwarciany, a cały zespół składał się z dziewięciu osób, w tym pięciu tancerek oraz czterech tancerzy. Spektakl trwa około 14 minut.

Wszystkie założenia dramaturgiczne opisywane w dysertacji mają swoje adekwatne odzwierciedlenie w całości spektaklu, są wyraziste i czytelne. Warstwa muzyczna składa się z cisy, dźwięków sonorystycznych oraz utworu „Przebudzenie Jakuba” Pendereckiego. Bardzo trafne było dodanie takiej przestrzeni dźwiękowej poza utworem Pendereckiego. Zbudowało to napięcia i słusność dramaturgiczną. Pierwsza scena wykonywana przez pięć tancerek na ciszy w synchronie ruchowym (co nigdy nie jest łatwym) i w kanonie z wykorzystaniem odpowiedniej dynamiki łącząc elementy technik tańca klasycznego, modern i ruchu naturalnego wprowadza w nastrój całego spektaklu, wywołuje nierealność i metafizyczność. Wprowadza widza w ciekawość dalszego ciągu. Nierównomierne wejście zespołu *Aniołów Bożych* trzymającego w dłoniach kamienie z płomieniem przy dźwiękach sonorystycznych jest sceną ciekawą wizualnie i choreograficznie. Odczytuje się rytuał i tajemnicę, szczególnie, że kończy się ułożeniem płomieni w okręgu. Po zniknięciu postaci na scenie przy pierwszych dźwiękach utworu Pendereckiego pojawia się postać *Jakuba* i *alter ego*. W założeniu choreografa ruch dwojga postaci miał być precyzyjnie zsynchronizowany, aby uzyskać efekt podwojonej osoby, co nie końca się udało. Dalsze sceny spektaklu mają ciąg przyczynowo-skutkowy, czyli wejścia w sen, pojawienia się dwóch postaci kobiet symbolizujących żony *Jakuba* na horyzoncie sceny (wizualnie dobra scena), *Jakub* jako osoba zaistniała niezależnie od innych, bierna wobec innych i czynna w relacji z innymi. Wymownym staje się scena, w której *Jakub* zatrzymuje się przy dwóch postaciach kobiecych w lekkim kołyszącym się ruchu, a w moim odczuciu, wahaniu się między dwoma kobietami. Duety *Jakuba* kolejno z dwoma postaciami kobiet są relacją z nimi. Powolne odchodzenie kolejno postaci do drabiny, która pojawia się na horyzoncie i chęć zatrzymania ich przez *Jakuba* to scena o wydźwięku symbolicznym i biblijnym zrealizowana w prosty sposób oddaje sensy w niej zawarte, a zamierzone przez choreografa. Końcowe sceny: duet z postacią kobiecą, jej odejście, próba wejścia *Jakuba* na drabinę i wycofania się z niej, aby wrócić do układania kamieni w stos i na końcu zgasić ostatni płomień, to wchodzenie w światy nierealny i realny, to pogranicze snu i jawy. Cała warstwa choreograficzna, użycie zróżnicowanej dynamiki, połączenia różnych technik, rozwiązań przestrzennych, duetów i struktur ruchowych w scenach zbiorowych jest ciekawa. Choreograf dobrze skomponował ruch w zgodzie z utworem muzycznym, a założenia koncepcyjne i dramaturgiczne świetnie wpisują się w znalezienie ciekawych i odpowiednich środków ruchowych w zależności do danej sceny.

Dzieło choreograficzne „Sen Jakuba” przedstawione jako osiągnięcie artystyczne Doktoranta, które stało się przyczynkiem do tematu rozprawy doktorskiej oceniam pozytywnie.

Doktorant mgr Grzegorz Pańtak, współzałożyciel Kieleckiego Teatru Tańca, choreograf, tancerz i organizator jest artystą utalentowanym o dużym doświadczeniu i wiedzy. Poszukuje i pogłębia swój warsztat choreograficzny o nowe rozwiązania twórcze. Oddany sztuce tańca, posiada duży dorobek artystyczny, także pedagogiczny i dydaktyczny, o którym świadczą pozytywne recenzje, bardzo dobre rekomendacje oraz otrzymane nagrody i wyróżnienia.

Konkluzja

Skonstatować pragnę, iż po zapoznaniu się z całością dostarczonych materiałów- dorobku artystycznego, pisemną pracą oraz dziełem choreograficznym - oceniam pozytywnie.

Praca doktorska Pana mgra Grzegorza Pańtaka w zakresie dzieła doktorskiego stanowi twórczy wkład w rozwój dyscypliny artystycznej *Rytmika i Taniec* i spełnia wymagania stawiane kandydatom ubiegającym się o stopień doktora (art. 13 oraz ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (tj. Dz. U. Z 2017 roku poz. 1789), Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 19 stycznia 2018 roku (Dz. U. Z 2018 roku poz. 261) w sprawie szczegółowego trybu przeprowadzania czynności w przewodach doktorskich, postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora.

Popieram starania Kandydata o uzyskanie stopnia doktora sztuki muzycznej w dyscyplinie artystycznej *Rytmika i Taniec*.

Bożena Klimczak